

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะดำเนินการให้ประชาชนไทยทุกคน มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยประกาศใช้นโยบายแห่งชาติด้านยา ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2524 มีสาระสำคัญคือนโยบายยาหลักแห่งชาติและการพึ่งตนเองด้านยา โดยจัดให้มียาปลอดภัย มีคุณภาพดีในราคาพอสมควร กระจายอย่างทั่วถึง มีวิสัยทัศน์ ภายใน 20 ปี โดยให้ประชาชนเข้าถึงยาจำเป็นที่มีคุณภาพ อย่างทั่วถึงและยั่งยืน ใช้ยาสมเหตุผล ประเทศไทยส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตยาสมุนไพร และชีววัตถุ เพื่อความมั่นคงทางยาและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน จะเห็นได้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญด้านการรักษาโรค สุขภาพ และการใช้ยา ไม่ว่าจะเป็นทางวิทยาศาสตร์ ยาแผนปัจจุบัน สมุนไพรที่ใช้แทนยา และชีววัตถุ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีสุขภาพที่ดี การปฏิรูปเศรษฐกิจตามรูปแบบโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย 5 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และหนึ่งในนั้นก็มียุทธศาสตร์สุขภาพ สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ (Health, Wellness & Bio-Med) ซึ่งมีสมุนไพรเป็นหนึ่งในกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่จะขับเคลื่อนด้วยการสร้างมูลค่าได้ (สาธารณสุข, 2559)

การใช้สมุนไพรควรคำนึงถึงการใช้งานให้เหมาะสมกับโรคต่างๆ โดยโรคที่เกิดกับผิวหนังมีสาเหตุอาจเกิดจากการติดเชื้อหรือไม่มีเชื้อก็ได้ จากข้อมูลของโรคผิวหนังที่รวบรวมไว้จากศูนย์ข้อมูลและสถิติ งานพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การแพทย์ สถาบันโรคผิวหนัง กระทรวงสาธารณสุข (2559) พบว่ามีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาโรคด้านผิวหนังมากที่สุด 3 อันดับ คือ รักษาอาการผิวหนัง จำนวน 16,191 คน โรคผิวหนังอักเสบเรื้อรัง จำนวน 15,276 คน และโรคสะเก็ดเงิน จำนวน 5,698 คน จากสถิตินี้ยังระบุว่า จำนวนผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเพิ่มขึ้นมากที่สุดในปี พ.ศ.2559 ที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากปี พ.ศ.2558 จำนวนกว่า 3,628 คน คือโรคสะเก็ดเงิน ที่เป็นโรคผิวหนังเรื้อรังที่เกิดจากการแบ่งตัวผิดปกติของเซลล์ผิวหนังอย่างรวดเร็วกว่าปกติ (เปรมจิต ไวยาวัจฉัย, 2555) เห็นได้ว่าโรคสะเก็ดเงินไม่สามารถรักษาได้หายขาด แต่การรักษาทำได้เพียงบรรเทาอาการให้ผู้ป่วยรู้สึกดีขึ้น ลดการอักเสบและผิวหนังที่ตกสะเก็ด ซึ่งการรักษาสามารถทำได้หลายวิธี แพทย์อาจรักษาด้วยการใช้ยารับประทาน ยาฉีดเข้าเส้น หรือการฉายแสงด้วยรังสีอัลตราไวโอเล็ต สมุนไพรและแพทย์แผนไทยเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้กับผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินให้อาการของโรคทุเลาลง ในปัจจุบันได้มีสถานที่จัดทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงินอยู่ทั่วประเทศ (ผู้ดูแลระบบ, 2557) เช่น คลินิกพิเศษ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี และศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วมเทศบาลเมืองท่าช้าง อาคารเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น สิ่งที่จะช่วยให้ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินมีอาการที่ดีขึ้นคือ สมุนไพร ที่ได้รับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยการเปลี่ยนแปลงสถานะของสมุนไพรให้แตกต่างไปจากเดิม เพื่อประโยชน์ในการใช้งานที่หลากหลายมากขึ้น ในส่วนของสมุนไพรเพื่อบำบัดโรคสะเก็ดเงินโดยเป็นการบำบัดเพื่อให้อาการสะเก็ดเงินทุเลาลง ผู้ป่วยที่เข้ามารักษาในศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วมเทศบาลเมืองท่าช้าง อาคารเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ จะได้รับการรักษาโดยใช้สมุนไพรไทยที่เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการได้จัดเตรียมไว้ให้ โดยไม่คิดค่าบริการ แต่จะรับบริจาคตามกำลังศรัทธาของผู้ที่มาใช้ ส่วนใหญ่แล้วจะมีสมุนไพรที่ใช้รักษา คือ แบบต้มอาบและ

สำหรับหา ส่วนผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่จัดจำหน่ายให้บุคคลทั่วไปและผู้ป่วยสะกดเงินใช้ได้ คือ แชมพู สบู่เหลว (เทศบาลเมืองท่าช้าง, 2558)

จากการลงพื้นที่และสอบถามเบื้องต้น ผู้ป่วยที่เข้ามารักษาในศูนย์ฯ จะมีแพทย์แผนไทยวิเคราะห์และประเมินอาการเบื้องต้นเพื่อให้สมุนไพรกลับไปต้มกับน้ำใช้อาบชำระแทนน้ำ เพื่อขับน้ำเหลือง และมียาสำหรับทาผิวหลังจากอาบน้ำเสร็จเป็นยาต้มสมุนไพรชนิดเข้มข้น นอกจากนี้ทางศูนย์ฯ ยังได้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แชมพูสมุนไพร และสบู่เหลวจากสมุนไพร ถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้งหมดของศูนย์ฯ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรส่วนใหญ่บรรจุขวดพลาสติก ไม่มีฉลาก ในส่วนของสมุนไพรสำหรับต้มอาบนั้นบรรจุในพลาสติกหุ้มไม่มีฉลากหรือโบซ์หรืออธิบายการต้ม การเก็บรักษาและส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์น้ำสมุนไพรชนิดเข้มข้นสำหรับทาผิวซึ่งไม่มีฉลากกำกับหรือวิธีการทาผิวเลยทำให้ขาดการรับรู้และความเข้าใจของผู้บริโภคทำให้ยากต่อการใช้งาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของบรรจุภัณฑ์และฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงินและวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วมเทศบาลเมืองท่าช้าง อาคารเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ เป็นกรณีศึกษาเนื่องจากเป็นหน่วยงานในชุมชนที่ใกล้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้รับความร่วมมือและการติดต่อระหว่างกันเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ซึ่งจะดำเนินการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน ให้คงไว้ซึ่งคุณค่าและสรรพคุณที่ดีของสมุนไพรนั้นๆ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงทั้งด้านความสวยงามส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี เพิ่มมูลค่า สามารถถนอมและเก็บผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงินได้ดีกว่าบรรจุภัณฑ์เดิมที่มีอยู่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน
- 1.2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน
- 1.2.3 เพื่อประเมินผลการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน ขอบเขตของการวิจัยจะแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน ศึกษาข้อมูลบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงินเดิมที่ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วมเทศบาลเมืองท่าช้าง อาคารเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ที่มีอยู่ ศึกษาหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์และหลักการบรรจุและการเก็บรักษา และศึกษาแนวทางในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะกดเงิน

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วมเทศบาลเมืองท่าช้าง อาคารเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ อ.เมือง จ.จันทบุรี

1.3.3 ขอบเขตด้านบรรจุภัณฑ์และการออกแบบ ได้แก่

- 1) ต้นแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงินชนิด ต้มเพื่ออาบ จำนวน 1 ชิ้นงาน
- 2) ต้นแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงินชนิด ทาผิว จำนวน 1 ชิ้นงาน
- 3) ต้นแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แชมพูสมุนไพร จำนวน 1 ชิ้นงาน
- 4) ต้นแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรประเภทสบู่เหลว จำนวน 1 ชิ้นงาน

1.3.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินการรับรู้และความพึงพอใจที่มี ต่อผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงิน มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ประชากร คือ เจ้าหน้าที่ บุคลากรของศูนย์บริการ ผู้ที่สนใจ และประชาชนที่มา ใช้บริการและทำกิจกรรมต่างๆ ในเทศบาลเมืองเมืองท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 1,000 คนต่อเดือนโดยประมาณ
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยนี้ใช้หลักการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ บังเอิญ (Accidental sampling) โดยเลือกจากสูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้แก่ เจ้าหน้าที่ บุคลากรของศูนย์บริการ ผู้ที่สนใจ และประชาชนที่มาใช้บริการและทำกิจกรรมต่างๆ ในเทศบาลเมืองเมืองท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 120 คน

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

งานวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงิน เป็นงานวิจัยทางการออกแบบและเชิงสำรวจ โดยคำศัพท์ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง เกี่ยวกับหลักการออกแบบกราฟิก การออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมถึงทฤษฎีการรับรู้ และทฤษฎีทางการ ตลาด นิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัยนี้ ได้แก่

การออกแบบ หมายถึง การใช้ความคิดสร้างสรรค์ผนวกกับหลักการออกแบบกราฟิกและ หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี สวยงาม น่าจดจำให้แก่ผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำหรับโรคสะเก็ดเงิน

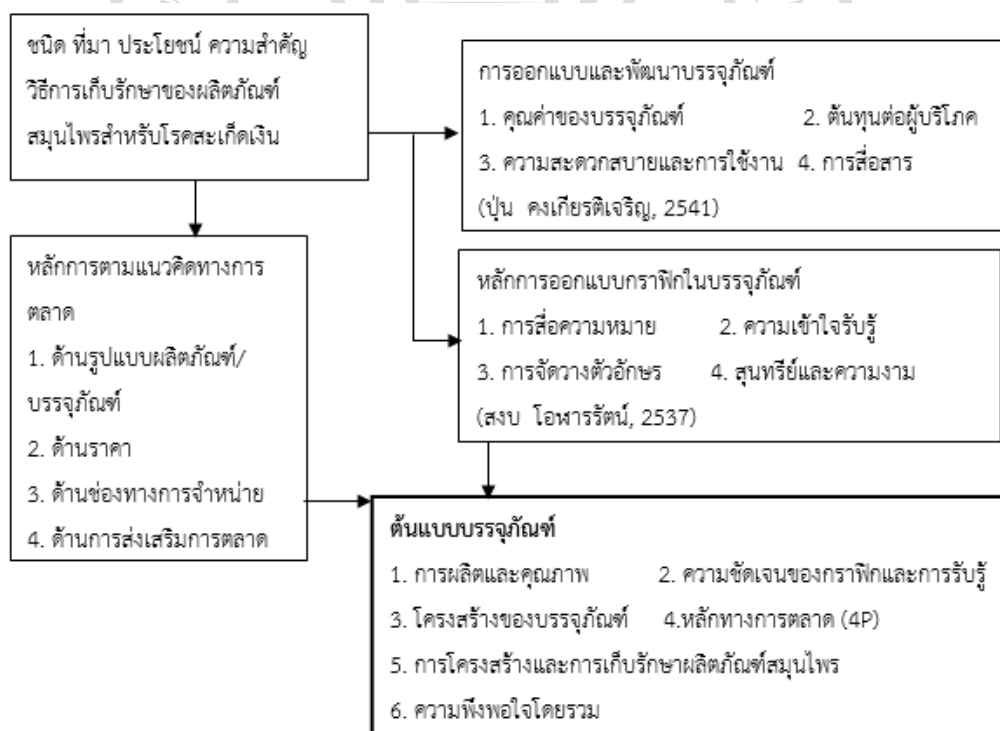
การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรค สะเก็ดเงินมีความสวยงามขึ้น รับรู้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น มีมูลค่าผ่านการทำเป็นบรรจุภัณฑ์และกราฟิก บนบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงิน

ผลิตภัณฑ์สมุนไพร หมายถึง สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงินที่ใช้ใน ศูนย์บริการทางสังคม แบบมีส่วนร่วมเทศบาลเมืองท่าช้าง อาคารเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ เทศบาลเมืองเมืองท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงิน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ครอบคลุมกระบวนการวิจัย โดยมีข้อมูลเนื้อหาและการใช้หลักทฤษฎีทางการออกแบบ ทฤษฎีภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ทฤษฎีทางการตลาด เพื่อให้บรรจุภัณฑ์ที่ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงินสามารถใช้งานได้ง่าย เก็บรักษาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงินได้ดี ผู้ใช้งานมีความรับรู้และเข้าใจง่ายต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรนั้นๆ และมีรูปลักษณ์ที่สวยงาม กว่าบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับโรคสะเก็ดเงินที่มีอยู่เดิมมีภาพลักษณ์ที่สวยงามและมีมูลค่า โดยใช้การประเมินการรับรู้ที่มีต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรนี้ โดยผู้วิจัยใช้ทฤษฎีทางการออกแบบกราฟิก ทฤษฎีการรับรู้ ทฤษฎีบุคลิกภาพของผลิตภัณฑ์และทางการตลาดเป็นข้อคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการประเมินการรับรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย